

L'Àrea de Praxi, de la prevenció en la responsabilitat professional a la qualitat i la seguretat de l'acte mèdic

JOSEP ARIMANY,
director del Servei
de Responsabilitat Professional

Els metges s'interessen cada cop més pels aspectes medicolegals de l'exercici de la professió. En les últimes dècades, s'ha passat d'un exercici de la medicina paternalista, sovint individualista, a una medicina de treball en equip, basada en l'evidència, altament tecnològica, multidisciplinària i interdisciplinària, en què l'autonomia del pacient i la presa de decisions compartides (consentiment informat) han modificat intrínsecament la relació de metges i pacients. Igualment, s'han vist alterats els rols i la interrelació dels diferents actors de la professió mèdica, actualment sota la pressió constant que suposa exercir en un entorn sanitari en constant evolució i immersit en un continuat debat sobre el futur del "professionalisme mèdic".

En aquest context, el concepte de responsabilitat mèdica s'associa a termes com seguretat clínica, qualitat assistencial, informació al pacient i gestió de riscos, que són habituals en la pràctica mèdica diària. És indubtable que l'assistència sanitària comporta riscos per als pacients i també que els metges estan obligats a minimitzar-los. Però, alhora, els metges han d'informar el pacient o els seus familiars directes del risc que pot tenir l'acte o el tractament mèdic o quirúrgic que han d'efectuar. Per tant, en aquest escenari on la medicina és

cada cop més complexa, la responsabilitat professional mèdica és de permanent actualitat.

Tot i així, ara ja fa més de 15 anys que, en una experiència pionera a Espanya i amb la voluntat de definir les estratègies de defensa de les reclamacions contra els metges, el COMB va crear el Servei de Responsabilitat Professional (SRP) per dirigir i gestionar directament la pòlissa de responsabilitat professional mèdica col·lectiva. En definitiva, coordinant un equip propi d'advocats i d'assessors medicolegals per garantir la seguretat jurídica i la defensa mèdica professional.

A més a més, gràcies a l'explotació de la base de dades dels sinistres declarats, l'SRP ha pogut efectuar l'anàlisi de les tendències de litigi i de sinistralitat amb l'objectiu de detectar i informar sobre riscos específics. I, garantida ja la cobertura del risc patrimonial i penal del metge amb una pòlissa de RPM consolidada, el Col·legi va tenir clara la conveniència de fer un pas endavant en aquest àmbit posant en marxa l'Àrea de Praxi: un nou servei que, interactuant amb l'experiència d'altres àrees i seccions col·legials i a partir del coneixement de l'SRP, participés i establís polítiques d'informació i formació sobre la prevenció d'errors amb l'objectiu de contribuir a la millora de la praxi mèdica.

D'aquesta voluntat col·legial han sorgit publicacions periòdiques com els *Quaderns de la bona praxi*, *Documents de Posició del COMB*, *Professió. Qüestions polèmiques, consells pràctics*, que informen de les novetats legislatives o aborden els aspectes que més preocupen els metges en cada moment. En la mateixa línia, l'Àrea de Praxi organitza o participa en cursos i conferències que abasten des de l'àmbit de la RPM a les diferents normatives i regulacions que afecten l'exercici professional, com la confidencialitat del pacient i la història clínica o la implantació de la nova llei de protecció de dades al sector de la salut.

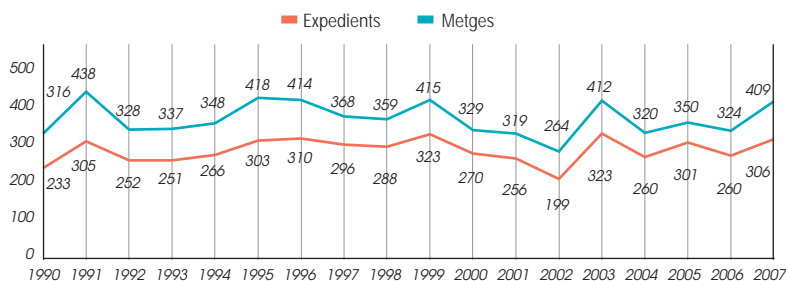
L'any 2004, la importància d'exercir la medicina en un entorn segur per a metges i pacients va impulsar el COMB a crear un Programa de la Violència contra els Metges. Des de llavors, a través d'una pòlissa d'assegurança de defensa, en cas d'agressió, s'ofereix suport i assessorament jurídic al metge agredit, alhora que es potencien les accions de mediació amb el centre de treball, l'agressor o els seus familiars. D'altra banda, al marge de la resolució dels conflictes i els esdeveniments violents que afecten els metges individualment, es recomanen els mecanismes i les mesures de seguretat més adequades a cada centre.

L'Unitat de Recerca i Documentació és, també, un altre instrument col·legial adscrit a l'Àrea de Praxi que fa el seguiment informatiu internacional de les situacions i els esdeveniments que afecten la professió mèdica per divulgar-les després al web *Punts de Vista*. Els últims deu anys, aquesta publicació, inicialment creada com a fòrum de debat i reflexió sobre la insatisfacció professional, ha estat una >

L'evolució de la sinistralitat durant l'any 2007 confirma la tendència progressiva d'estabilització de les demandes contra els metges iniciada fa cinc anys

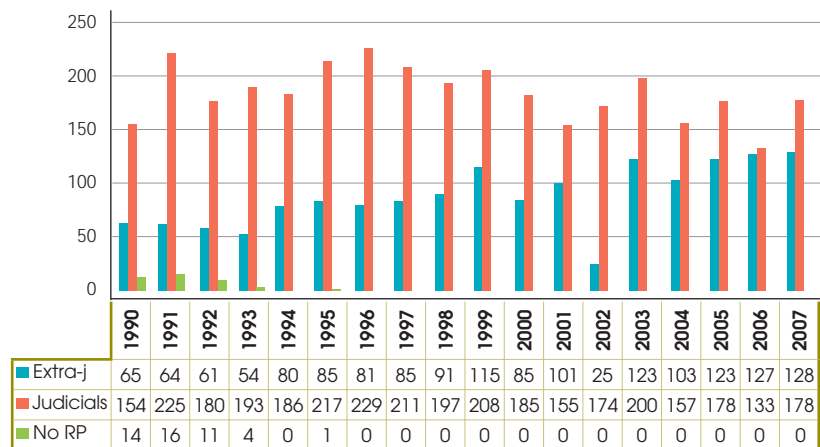
Nombre de reclamacions i metges implicats en reclamacions

Incidència relativa al COMB. Període 1990-2007

Classificació de les reclamacions

Incidència relativa al període 1990-2007

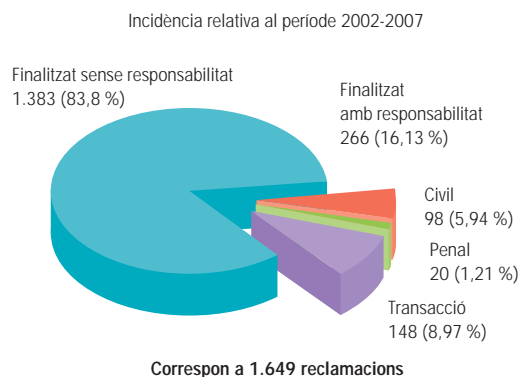
Font: Àrea de Praxi. COMB.

< mena d'observatori de les reformes sanitàries o els moviments que han protagonitzat els metges d'arreu del món exigint la millora de les condicions de treball, l'autoregulació o, com en el cas dels EUA o França, exigint reformes legislatives per superar la situació de crisi del mercat de l'assegurança de la RPM, l'anomenada *malpractice crisis*.

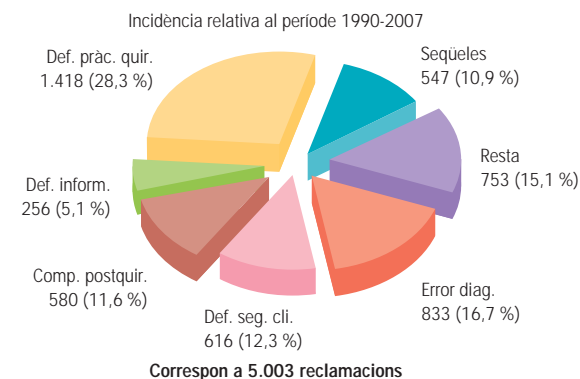
La seguretat clínica i la qualitat de l'atenció del pacient, objectiu prioritari a l'agenda política sanitària de la majoria de governs, és també una constant preocupació de la Junta de Govern del COMB, conscient que allò que interessa als metges és exercir de forma segura però, alhora, convençuts que cal plantejar estratègies de prevenció i adoptar mesures de qualitat en medicina. Així, en l'àmbit de la RPM, l'objectiu col·legial se centra a mantenir la fortalesa del nostre model actual, més quan s'ha demostrat la seva eficàcia a l'hora d'evitar caure en situacions de crisi com les que pateixen els metges d'altres països, per exemple, els dels EUA. Així evitem fenòmens com la medicina defensiva i el seu negatiu impacte: un constant increment de la despesa sanitària, insatisfacció dels professionals i, sovint, més riscos per als pacients.

L'evolució de la nostra sinistralitat durant l'any 2007 confirma la tendència progressiva d'estabilització de les demandes contra els metges iniciada fa cinc anys. Al mateix temps, volem destacar que, de l'anàlisi de les 1.649 reclamacions d'aquest període, un 84 % s'han resolt sense cap tipus de responsabilitat, mentre que les condemnes penals només representen un 1 % de totes les demandes (vegeu gràfic). Tot plegat ens permet confirmar la bona evolució del "model català" de la cobertura que, avalat per les xifres, el fa imitable per a altres comunitats autònomes. ●

Percentatge de finalització de les reclamacions amb responsabilitat o sense

Primer motiu de reclamació

Font: Àrea de Praxi. COMB.

La violència contra els metges en el lloc de treball

GUSTAVO TOLCHINSKY,
vocal

L'exercici de la professió en un entorn de confiança, tant amb els companys com en la relació amb els pacients, és d'allò més gratificant, però malauradament hi ha vegades que la confiança del malalt o l'entorn familiar es trenca i això pot derivar en una agressió física o verbal. Al COMB, l'atenció als companys que han patit un episodi d'aquesta mena ha esdevingut una prioritat.

Des del 2004, els col·legiats disposen d'una pòlissa de defensa jurídica de caràcter col·lectiu amb l'asseguradora ARAG. Des de l'Àrea de Praxi s'ha fet una tasca d'assessorament de la màxima qualitat al professional amb l'objectiu d'arribar a solucions satisfactòries.

La tendència dels últims anys mostra que les denúncies efectuades als serveis jurídics del COMB han disminuït, no per la reducció del nombre d'agressions sinó pel paper que han jugat els protocols interns dels centres de treball, que han aplicat les recomanacions esmentades als *Quaderns de la bona praxi* i que, progressivament, han assumit la gestió dels casos propis. Vegeu el gràfic annex.

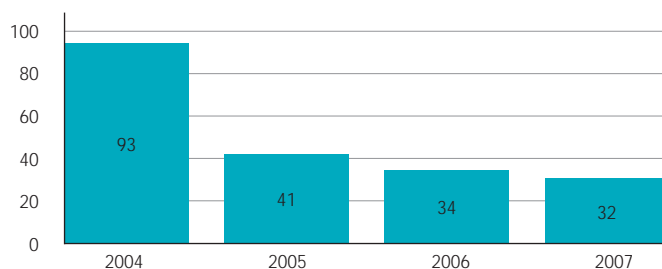
La tendència dels últims anys mostra que les denúncies efectuades al COMB han disminuït, no per la reducció del nombre d'agressions sinó pel paper que han jugat els protocols interns dels centres de treball

No obstant això, som conscients que molts casos no arriben mai a notificar-se, ja sia perquè de vegades i erròniament es considera que els conflictes d'aquesta magnitud són normals i acceptables, ja sia perquè els canals de notificació i actuació són desconeguts o poc accessibles. A l'Àrea de Praxi tenim professionals de qualitat que acumulen una important experiència en aquest camp. Des del contacte inicial amb Anna Pallarés, que analitza i informa els col·legiats i les col·legiades que es comuniquen amb el Col·legi, tant per correu electrònic com telefònicament, fins a l'advocat Enrique Rodríguez Esparza, que estudia a fons els casos, assessora i acompanya el col·legiat durant el procés, tant si és per la via de la mediació com per la via jurídica, i el doctor Josep Arimany, responsable de l'Àrea de Praxi, que des del 2007 supervisa la

qualitat del servei.

Des de la Junta de Govern ens esforcem per conèixer encara millor l'experiència dels col·legiats i les col·legiades que van patir una agressió i que van ser atesos a l'Àrea de Praxi, amb l'objectiu no sols d'avaluar els resultats finals d'aquesta atenció, sinó d'identificar els aspectes més millorables i els que donen més satisfacció. En la mateixa línia, es busca la manera de sensibilitzar els col·legiats i les col·legiades, tal com ja es va fer als *Quaderns de la bona praxi*, núm. 17, sobre la necessitat de comunicar els casos, al lloc de treball o directament al COMB i, en aquest sentit, intentar habilitar els canals de comunicació que facin més àgil aquesta comunicació. ●

Sinistres declarats al COMB 2004-2007

Font: Àrea de Praxi. COMB.